

<i>Rodzaj dokumentu:</i>	Zasady oceniania rozwiązań zadań
<i>Egzamin:</i>	Egzamin maturalny
<i>Przedmiot:</i>	Wiedza o społeczeństwie
<i>Poziom:</i>	Poziom rozszerzony
<i>Formy arkusza:</i>	EWOP-R0-100, EWOP-R0-200.
<i>Termin egzaminu:</i>	12 maja 2026 r.
<i>Data publikacji dokumentu:</i>	26 czerwca 2026 r.

Uwaga. Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Zadanie 1.1. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. P

2. F

Zadanie 1.2. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie dwóch poprawnych uzasadnień.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Funkcja kulturalna – Podsuwanie odpowiednich książek, bogate słownictwo używane w domu / ogląda wyniesiona z domu.

Funkcja stratyfikacyjna – Sukcesy edukacyjne są zależne od statusu społecznego rodziców.

Zadanie 2. (0–2)

Zasady oceniania

2 pkt – podanie poprawnej nazwy oraz sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

1 pkt – podanie poprawnej nazwy ALBO sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Nazwa – związek zawodowy

Uzasadnienie –

Typ 1.: Organizacje działają w interesie jakiejś kategorii społecznej (tu: pracowników) i nie są nastawione na zysk. To jest typowe dla podmiotów społeczeństwa obywatelskiego.

Typ 2.: Organizacje są niezależne od państwa, a określa się, że podmioty społeczeństwa obywatelskiego działają w sferze między rodziną a państwem.

Zadanie 3.1. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego argumentu i poprawnego kontrargumentu.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Argument –

Typ 1.: Elektorat Nowej Lewicy charakteryzuje się najwyższym poczuciem wpływu na sytuację w kraju.

Typ 2.: Elektorat Koalicji Obywatelskiej charakteryzuje się wyższym poczuciem wpływu na sytuację w kraju niż elektoraty obu ugrupowań opozycyjnych.

Kontrargument – Elektorat Trzeciej Drogi charakteryzuje się niższym poczuciem wpływu na sytuację w kraju niż elektorat opozycyjnej Konfederacji.

Zadanie 3.2. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego wniosku.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

Typ 1.: Deklarujący głosowanie w wyborach znacznie częściej niż deklarujący brak takiego udziału wskazują na poczucie wpływu na sprawy kraju – 60% wobec 21%.

Typ 2.: Deklarujący głosowanie w wyborach znacznie rzadziej niż deklarujący brak takiego udziału wskazują na brak poczucia wpływu na sprawy kraju – 35% wobec 74%.

Typ 3.: Wśród osób biorących udział w wyborach dominuje przekonanie o wpływie na sprawy w kraju (60%), a wśród osób, które nie głosowały, aż 74% nie ma takiego przekonania.

Zadanie 3.3. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. P

2. P

Zadanie 4.1. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego argumentu i poprawnego kontrargumentu.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

Argument –

Typ 1.: Zaznaczony na mapie odsetek wiernych Kościoła prawosławnego występuje w powiatach (głównie woj. podlaskiego), w których w zwartych skupiskach zamieszkuje mniejszość białoruska.

Typ 2.: W powiatach na ziemiach uzyskanych w wyniku II wojny światowej, do których przesiedlano w wyniku akcji Wisła Ukraińców i Łemków, jak również w Przemyślu, zaznaczono na mapie odsetek wiernych Kościoła greckokatolickiego.

Kontrargument –

Typ 1.: Na mapie zaznaczono w powiatach Śląska Cieszyńskiego i Mazur odsetek wiernych Kościoła ewangelicko-augsburskiego, a te tereny są w znakomitej większości zamieszkane przez ludność etnicznie polską albo przez ludność deklarującą przynależność do mniejszościowych grup etnicznych o nieuregulowanym statusie [osoby o identyfikacjach: śląsko-cieszyńskiej, śląskiej, góralskiej (Górale śląscy), mazurskiej].

Typ 2.: Na mapie zaznaczono powiaty z widocznym odsetkiem mariawitów, a zatem osób, których religia jest wyznawana przez osoby etnicznie polskie.

Zadanie 4.2. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. P

2. F

Zadanie 5. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie dwóch poprawnych nazw.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. państwo

2. przedsiębiorstwa

Zadanie 6.1. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego argumentu.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

Typ 1.: Wydłużenie urlopu rodzicielskiego z możliwością wykorzystania wyłącznie przez ojców może prowadzić do ich większego zaangażowania w czynności związane z opieką nad dzieckiem.

Typ 2.: Model partnerski rodziny zakłada, że małżonkowie w równym stopniu zajmują się domem i dziećmi, jak również że w równym stopniu pracują zawodowo. Wydłużenie urlopu rodzicielskiego z możliwością wykorzystania wyłącznie przez ojców może prowadzić do wyrównania między małżonkami obowiązków związanych z zajmowaniem się dzieckiem.

Zadanie 6.2. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego argumentu.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Solidarność międzypokoleniowa w kontekście systemu emerytalnego oznacza, że emerytury są finansowane ze składek pracujących. Zmniejszenie się liczby aktywnych zawodowo i zwiększenie liczby osób w wieku poprodukcyjnym może doprowadzić do załamania systemu emerytalnego, do jego niewydolności lub do wypłacania niższych świadczeń.

Zadanie 6.3. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Kodeks pracy

Zadanie 6.4. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego wyjaśnienia.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Państwo musi stworzyć krajowe przepisy prawne, za których pośrednictwem dokona implementacji dyrektywy do polskiego systemu prawnego.

Zadanie 7.1. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wybranie dwóch zdań.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

6, 7

Zadanie 7.2. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie dwóch poprawnych wyjaśnień.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

„Facebook” – Zagrożona jest prywatność użytkowników (np. wyciek danych), szczególnie niebezpieczne może być uzyskiwanie personaliów użytkowników przez służby państw niedemokratycznych.

„Telegram” – Wskutek strategii Durowa serwis może przyciągać element niepożądany społecznie, np. terrorystów, którzy do momentu skazania mają zapewnioną anonimowość. Serwis zatem nie ułatwia pracy organom ścigania.

Zadanie 8.1. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne przyporządkowanie trzech artykułów.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

A. Art. 4.1.

B. Art. 11.

C. Art. 7.

Zadanie 8.2. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wybranie przepisu i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Przepis – art. 3.

Uzasadnienie – Państwo jednolite jest przeciwieństwem państwa złożonego, którego rodzajem jest federacja. / Unitarny ustrój terytorialno-prawny jest sprzeczny z ustrojem federalnym.

Zadanie 9. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – Nie.

Uzasadnienie –

Typ 1.: W tekście zostały przedstawione poglądy anarchizmu.

Typ 2.: Liberalizm zakłada wolność jednostki, ale nie zakłada, że jest ona nieograniczona.

Typ 3.: Liberalowie – choć wysuwają postulat ograniczenia państwa do minimum – nie są zwolennikami *bezpaństwowego porządku społeczeństwa*.

Zadanie 10. (0–2)

Zasady oceniania

2 pkt – podanie poprawnej nazwy oraz poprawne sformułowanie wady i zalety.

1 pkt – podanie poprawnej nazwy oraz poprawne sformułowanie wady ALBO podanie poprawnej nazwy oraz poprawne sformułowanie zalety, ALBO poprawne sformułowanie wady i zalety.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Nazwa: Próg wyborczy / klauzula zaporowa

Zaleta: Próg wyborczy jest stosowany w celu powstrzymania procesu rozdrobnienia politycznego izby pierwszej parlamentu, a zatem w rezultacie wzmacnia stabilność rządu.

Wada: Próg wyborczy doprowadza do tego, że nie przydziela się mandatów ugrupowaniom o mniejszym poparciu, a to ogranicza reprezentatywność parlamentu.

Zadanie 11.1. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie dwóch poprawnych nazw.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. bezpośredniej

2. Rada Miasta (Płocka)

Zadanie 11.2. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – Nie.

Uzasadnienie –

Typ 1.: Do aktów prawa miejscowego zaliczamy akty prawne obowiązujące wyłącznie na określonym obszarze Polski, np. gminy czy powiatu.

Typ 2.: W tym przypadku mamy do czynienia z ustawą, czyli źródłem powszechnie obowiązującego prawa na terenie całej Polski.

Typ 3.: Akty prawa miejscowego nie są publikowane w Dzienniku Ustaw RP.

Zadanie 11.3. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – Nie.

Uzasadnienie –

Typ 1.: Tabela podaje ogólną liczbę mieszkańców Płocka, a nie – liczbę mieszkańców miasta mających czynne prawo wyborcze do organu stanowiącego tej jednostki.

Typ 2.: Dane w tabeli nie uwzględniają kryterium wieku i obywatelstwa, a więc nie jest możliwe wskazanie liczby osób, od której należy wyliczyć procent, o którym mowa w art. 4.

Zadanie 12. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. F

2. F

Zadanie 13. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – wybranie poprawnego dokończenia zdania.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

D

Zadanie 14.1. (0–2)

Zasady oceniania

2 pkt – sformułowanie trzech poprawnych argumentów.

1 pkt – sformułowanie dwóch poprawnych argumentów.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

– RFN jest republiką, a państwo z materiału źródłowego to monarchia / W RFN jest prezydent, a w państwie z materiału źródłowego – król.

– W RFN Bundestag jest wybierany w wyborach spersonalizowanych, gdzie wyborca ma dwa głosy, a nie – jak w państwie z materiału źródłowego – w wyborach z jednym głosem każdego wyborcy.

– W RFN Bundestag nie ma możliwości uchwalenia rządowi wotum nieufności bez jednoczesnego wskazania nowego kanclerza.

– W państwie z materiału źródłowego deputowani obu izb reprezentują naród, a w RFN tylko deputowani do Bundestagu są przedstawicielami całego narodu, a członkowie Bundesratu są reprezentantami rządów landowych.

– W RFN mamy Parlament Związkowy, Rada Związkowa nie jest w sensie formalnym izbą parlamentu, a w państwie z materiału źródłowego parlament jest bikameralny.

Zadanie 14.2. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. P

2. F

Zadanie 14.3. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wyjaśnienie różnicy.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

Typ 1.: Wotum nieufności to inicjatywa izby parlamentu, natomiast wotum zaufania – rządu, czy też jego szefa.

Typ 2.: Wotum nieufności to inicjatywa opozycji parlamentarnej, natomiast wotum zaufania – tworzących rząd.

Zadanie 15. (0–3)

Zasady oceniania

- 3 pkt – podanie pięciu poprawnych nazw.
- 2 pkt – podanie czterech poprawnych nazw.
- 1 pkt – podanie dwóch lub trzech poprawnych nazw.
- 0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. Rejonowy
2. Cywilny
3. powód / powódka
4. pozwany / pozwana
5. Pozew

Zadanie 16.1. (0–1)

Zasady oceniania

- 1 pkt – wybranie poprawnego dokończenia zdania.
- 0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

C

Zadanie 16.2. (0–1)

Zasady oceniania

- 1 pkt – sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
- 0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Interpelacja dotyczy odmiennego, wspierającego traktowania osób niepełnosprawnych, kobiet w ciąży i matek z dziećmi. Z tekstu wynika, że różnicowanie w uprawnieniach jednakowych grup jest niedopuszczalne, ale w tym przypadku mamy dwie różne kategorie – tych, którzy wymagają wspierającego traktowania (bo mają określoną cechę czy właściwość), oraz resztę społeczeństwa (czyli osoby tych cech czy właściwości niemające).

Zadanie 17.1. (0–1)

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
- 0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – Nie.

Uzasadnienie – Zenon Zecki nie zdołał popełnić przestępstwa, ale usiłował tego dokonać, co jest karalne zgodnie z art. 13, a wymiar kary jest taki, jak przewidziano za dane przestępstwo (art. 14.).

Zadanie 17.2. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. P

2. F

Zadanie 18. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – wybranie poprawnego dokończenia zdania.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

A

Zadanie 19. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego wyjaśnienia.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Bezpośrednie sąsiedztwo Finlandii z Rosją, z czym wiąże się także historia konfliktów między tymi państwami, po ataku Rosji na Ukrainę skłoniło Finlandię do poszukiwania sposobów zwiększenia bezpieczeństwa państwa i równowagi w regionie, m.in. poprzez dążenie do przystąpienia do NATO.

Zadanie 20.1. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Światowa Organizacja Zdrowia

Zadanie 20.2. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne sformułowanie argumentu i kontrargumentu.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Argument – Częstość umieralności matek przy porodzie jest problemem w Afryce, Azji Południowej oraz Ameryce Łacińskiej, a więc na globalnym Południu.

Kontrargument – Palenie jest częstszą przyczyną zgonów w Ameryce Północnej i wielu państwach Europy (państwach globalnej Północy) niż w państwach globalnego Południa.

Zadanie 20.3. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego wyjaśnienia.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Pomoc rozwojowa zakłada poprawę systemu opieki medycznej oraz dostępu do niej (m.in. budowa szpitali, dostęp do lekarzy i zabiegów), co przyczyni się do eliminacji problemów ze zdrowiem.

Zadanie 21.1. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wyjaśnienie różnicy.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Autor tekstu 1. postrzega ekspansję Chin jako zagrożenie dla ładu światowego (wzrasta ryzyko konfliktu), autor tekstu 2. uważa natomiast, że Chiny nie dążą do konfrontacji, a ich rozwój jest szansą dla rozwoju gospodarczego czy naukowego innych państw.

Zadanie 21.2. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

Typ 1.: W tekście 1. mamy podkreślony opis ładu postzimnowojennego, przedstawionego jako ład monocentryczny z naczelną rolą USA. Bezpośrednio po II wojnie światowej mieliśmy ład dwubiegunowy (USA i ZSRR jako wiodące mocarstwa), zwany też zimnowojennym.

Typ 2.: W tekście 1. jest mowa o dwóch mocarstwach: o USA i o Chinach, ale z dominującą rolą Waszyngtonu. Bezpośrednio po II wojnie światowej mieliśmy ład dwubiegunowy z USA i z ZSRR jako mocarstwami wiodącymi.

Zadanie 22.1. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Lizbony

Zadanie 22.2. (0–2)

Zasady oceniania

2 pkt – wybranie dwóch poprawnych nazw i sformułowanie poprawnych uzasadnień.

1 pkt – wybranie poprawnej nazwy i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Nazwa instytucji 1. – Rada Europejska

Uzasadnienie – Wchodzi w jej skład szefowie rządów lub głowy państw członkowskich.

Nazwa instytucji 2. – Rada

Uzasadnienie – Wchodzi w jej skład właściwi ministrowie państw członkowskich.

Zadanie 22.3. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – wybranie poprawnej nazwy.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Komisja (Europejska)

Zadanie 23. (0–12)

Zasady oceniania

<p>Poziom III – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA 12 PKT</p> <p>Zdający w pełni scharakteryzował cztery istotne dla danego tematu aspekty zagadnienia.</p> <p>5) Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie różnych aspektów danego problemu do jego opisu w szerszym kontekście interpretacyjnym, wykazał się znajomością licznych pojęć związanych z tematem.</p>	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający nie popełnił żadnego błędu merytorycznego.</p> <p>SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził poprawną selekcję i hierarchizację informacji (nie zamieścił w pracy fragmentów niezwiązanych z tematem).</p> <p>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w pełni spójny, harmonijny i logiczny.</p>
<p>Poziom II – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA 8 PKT</p> <p>Zdający: – w pełni scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III) <u>albo</u> – w pełni scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia i częściowo scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III).</p> <p>5) Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie wybranych aspektów analizowanego tematu; wykazał się znajomością wybranych pojęć związanych z tematem.</p>	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił jeden lub dwa błędy merytoryczne.</p> <p>SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził niekonsekwentną selekcję informacji i ich hierarchizację (umieścił w pracy nieliczne fragmenty niezwiązane z tematem).</p> <p>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód nie w pełni uporządkowany.</p>
<p>Poziom I – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA 4 PKT</p> <p>Zdający: – w pełni scharakteryzował jeden istotny aspekt oraz częściowo scharakteryzował jeden istotny aspekt zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III) <u>albo</u></p>	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił trzy lub cztery błędy merytoryczne.</p> <p>SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził w niewystarczającym stopniu selekcję informacji i ich hierarchizację</p>

<p>– częściowo scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III).</p> <p>5) Zdający wykazał się znajomością jedynie nielicznych pojęć związanych z tematem.</p>	<p>(napisał pracę, której znaczną część stanowią fragmenty niezwiązane z tematem).</p> <p>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w sposób chaotyczny i nielogiczny.</p>
	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił co najmniej pięć błędów merytorycznych.</p> <p>SELEKCJA INFORMACJI Ponad połowę pracy stanowią fragmenty niezwiązane z tematem.</p> <p>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Wywód jest niekomunikatywny.</p>
<p>0 PKT Zdający nie zrozumiał tematu – nie wypełnił wymagań dla poziomu I.</p> <p>5) Zdający nie wykazał się znajomością pojęć związanych z tematem.</p>	<p>Przy pracy o wartości merytorycznej 0 pkt nie przyznaje się punktów za pozostałe elementy.</p>

Egzaminator, klasyfikując wartość merytoryczną pracy na jeden z trzech poziomów (I–III), może ocenić ją wyłącznie na 12, 8 lub 4 punkty. Ostateczna liczba punktów uzyskanych przez zdającego jest zależna także od poziomu realizacji trzech pozostałych kryteriów, tj. poprawności merytorycznej, selekcji informacji oraz języka, stylu i kompozycji pracy. Za zrealizowanie danego kryterium na poziomie wyższym / niższym od poziomu wartości merytorycznej pracy, zdający uzyskuje jeden punkt więcej / mniej. Egzaminator może także ocenić pracę na 0 punktów.

Uwaga. Kursywą zaznaczono kwestie, które nie muszą znaleźć się w pracy, by uznać dany aspekt za zrealizowany w sposób pełny. Ich realizacja przez zdającego może kompensować braki w jego pracy.

Temat 1.

Aspekty tematu:

- 1) Przedstawienie politycznych przyczyn migracji, w tym uchodźstwa; wskazanie na rok 2011 i Arabską Wiosnę (m.in. obalenie Kaddafiego w Libii) oraz będące jej wynikiem kolejne konflikty, np. wojna domowa w Syrii; łamanie praw człowieka I generacji (w tym – prześladowania religijne) przez afrykańskie i bliskowschodnie reżimy niedemokratyczne; zdefiniowanie uchodźstwa;
za polityczną przyczynę migracji do UE można uznać też działania Rosji czy Białorusi mające na celu destabilizację sytuacji w państwach Schengen przez przrzucanie migrantów bliskowschodnich;
- 2) Przedstawienie społeczno-ekonomicznych przyczyn migracji: pogarszająca się sytuacja gospodarcza, kwestie demograficzne, wysoka stopa bezrobocia, niezapewnianie przez państwa elementarnych praw człowieka II i III generacji, efekty zmian klimatycznych i katastrof klimatycznych; zdefiniowanie migracji zarobkowej;
- 3) Przedstawienie kierunków migracji – z pełnym wykorzystaniem zamieszczonej mapy; określenie wszystkich szlaków; wskazanie, że migracje odbywają się z północnej Afryki przez Morze Śródziemne oraz z Bliskiego Wschodu przez Bałkany, ale nie dotyczą tylko grup etnicznych z tych pierwszych regionów, ale i – odpowiednio – grup z Afryki subsaharyjskiej oraz ze Środkowego Wschodu; wskazanie najbardziej narażonych państw: Włochy, Grecja, Hiszpania;
- 4) Przedstawienie polityki UE w obliczu kryzysu: wskazanie na brak spójnej strategii rozwiązania kryzysu; wskazania na różne podejścia państw (Niemcy vs państwa Grupy Wyszehradzkiej i państwa bałtyckie); podkreślenie doraźności działań (np. relokacja migrantów), ale i działań innego rodzaju, jak uszczelnienie granic zewnętrznych (operacje Frontexu) i kwestia kontroli na granicach; *współpraca z Turcją w celu ograniczenia nielegalnego przekraczania granic.*

Temat 2.

Aspekty tematu:

- 1) Porównanie sposobu wyłaniania centralnych organów legislatywy w RP i we Francji:
– generalnym podobieństwem jest sposób wyboru Sejmu RP i Zgromadzenia Narodowego RF w wyborach powszechnych, bezpośrednich, równych;
podobieństwo jest też w cenzusie wieku przy czynnym (18 lat) prawie wyborczym;
– różnice w wyborach do Sejmu RP i Zgromadzenia Narodowego RF są związane z:
  - 1) *biernym prawem wyborczym (cenzus wieku w RP – 21 lat, w RF – 23 lata);*
  - 2) typem ordynacji wyborczej: w przypadku wyborów do Sejmu RP mamy wybory proporcjonalne z głosowaniem na kandydata na liście komitetu wyborczego w danym okręgu; sposób przeliczania głosów na mandaty (*metoda d'Hondta, która wraz*

*z relatywnie niewielkimi 42 wielomandatowymi okręgami wyborczymi oraz z progiem wyborczym – 5% lub 8%) powoduje nadreprezentację partii większych; w wyborach francuskiego Zgromadzenia Narodowego mamy ordynację większościową z JOW-ami, przy tym przeprowadzane jest ponowne głosowanie, jeśli żaden z kandydatów nie uzyskał większości bezwzględnej głosów; do 2. tury przechodzą dwaj kandydaci z najlepszą liczbą głosów oraz tacy kandydaci, których wynik przekroczył 12,5% głosów mierzonych od uprawnionych do głosowania w danym okręgu; **duże znaczenie w tych wyborach mają sojusze polityczne, objawiające się w rezygnacji kandydatów według porozumień partyjnych (np. kandydat lewicy rezygnuje w okręgu A, a kandydat obozu prezydenckiego w okręgu B), co powoduje, że liczba mandatów dla danej partii może różnić się od jej wyniku wyborczego z 1. tury w sposób znaczący (np. w wyborach 2024 niedoreprezentacja Zjednoczenia Narodowego Le Pen, a nadreprezentacja lewicy i centrum);***

– różnice w powoływaniu Senatu RP i Senatu RF: w przypadku Senatu RP mamy co 4 lata wybory powszechne, bezpośrednie, przeprowadzane w głosowaniu tajnym w 100 JOW-ach, w których mandat uzyskuje kandydat mający większość (nawet względną) głosów; w Senacie RF zasiadają z kolei deputowani wybrani na 9 lat w wyborach pośrednich przez tzw. wielkich elektorów – przewodniczących i deputowanych wspólnot terytorialnych (*jest to ponad 100 tys. osób*), przy tym co 3 lata jest odnawiana 1/3 jego składu.

2) Porównanie sposobu wyłaniania centralnych organów egzekutywy w RP i we Francji:

– podobieństwem jest sposób wyboru prezydentów – w wyborach powszechnych, bezpośrednich, równych, w głosowaniu tajnym;

podobieństwo jest też w cenzusie wieku przy czynnym (18 lat) prawie wyborczym;

w obu przypadkach w sytuacji nieuzyskania większości bezwzględnej głosów przez żadnego z kandydatów przeprowadzana jest II tura, w której uczestniczą dwaj kandydaci z największą liczbą głosów;

– generalnym podobieństwem w wyłanianiu rządu jest to, że formalnie szef rządu jest mianowany przez głowę państwa, niemniej w Polsce musi on uzyskać poparcie większości pierwszej izby parlamentu, a we Francji premier może, ale nie musi wystąpić z wnioskiem o wotum zaufania; *różnicą w tym aspekcie jest fakt, że w Polsce inicjatywa formalnie może należeć do większości sejmowej (tzw. drugi krok);* w obu przypadkach ministrów mianuje prezydent na wniosek szefa rządu;

3) Porównanie pozycji ustrojowej centralnych organów legislatywy i egzekutywy w RP i we Francji:

– podobieństwo to typowa dla wszelkich systemów parlamentarnych z trójpodziałem władzy pozycja ustrojowa parlamentu jako organu prawodawczego oraz – w przypadku izby pierwszej – organu decydującego o rządzie (jako emanacji większości parlamentarnej); za podobieństwo można uznać także bikameralizm;

– różnica w kwestii pozycji ustrojowej głowy państwa wynika z modelu systemu, choć trzeba przyznać, że nie tylko we Francji, ale i w Polsce (także poprzez wybory bezpośrednie) nie ogranicza się ona do pełnienia funkcji ceremonialno-reprezentacyjnych; w systemie półprezydenckim, jaki mamy w RF, prezydent jest szefem egzekutywy i formalnie przewodniczy Radzie Ministrów, natomiast w razie koabitacji jego rola i tak jest główna w polityce zagranicznej oraz w polityce bezpieczeństwa; w Polsce mamy elementy systemu parlamentarno-prezydenckiego, stąd rola Prezydenta RP w polityce obronnej, bezpieczeństwa i zagranicznej jest większa niż w typowym systemie parlamentarnym, ale nie

taka jak w RF; dodatkowo Prezydent RP nie ma formalnego wpływu na funkcjonowanie rządu, a Rada Gabinetowa RP, czyli rząd obradujący pod przewodnictwem głowy państwa nie ma kompetencji Rady Ministrów RP;

– pozycja rządu jest podobna w aspekcie administrowania; mimo wspomnianych elementów systemu parlamentarno-prezydenckiego w Polsce to rząd jest organem kształtującym politykę, w tym – politykę obronną, bezpieczeństwa i zagraniczną, a we Francji (nawet w sytuacji koabitacji) te ostatnie polityki są pod realnym zwierzchnictwem prezydenta; w Polsce pozycję rządu zwiększa instytucja konstruktywnego wotum nieufności jako jedynej możliwości jego odwołania przez parlament (element modelu kanclerskiego w systemie polskim), który to typ wotum nieufności w systemie francuskim nie istnieje; z kolei w RF ministrowie nie są indywidualnie odpowiedzialni przed parlamentem w sposób analogiczny jak w Polsce, nie ma instytucji wotum nieufności wobec pojedynczego ministra;

4) Porównanie wzajemnych relacji między centralnymi organami legislatywy i egzekutywy w RP i we Francji:

– podobieństwo w relacjach między rządem a parlamentem to wskazane już wotum nieufności, jak również wotum zaufania; różnica to brak indywidualnego wotum nieufności w systemie RF, z kolei w RP wotum nieufności wobec całego rządu może mieć tylko konstruktywny charakter;

– podobieństwo to możliwość rozwiązania parlamentu przez prezydentów, jednak w Polsce jest ono warunkowe (np. w sytuacji niemożności utworzenia rządu czy nieuzyskania wotum zaufania), a we Francji głowa państwa po konsultacji może rozwiązać izbę pierwszą parlamentu bezwarunkowo;

– podobieństwo to wyznaczenie wyborów parlamentarnych przez głowę państwa, jak i inne ceremonialne uprawnienia prezydentów wobec parlamentu;

– różnicą są uprawnienia egzekutywy w kwestii ścieżki legislacyjnej – w RP prawo inicjatywy ustawodawczej mają rząd i prezydent, we Francji – mamy tylko prawo inicjatywy ustawodawczej premiera w tzw. rządowych projektach ustaw; w RP mocniejsze jest prezydenckie prawo weta zawieszającego, ponieważ do jego odrzucenia potrzebne jest 3/5 głosów w Sejmie RP; w RF niektóre projekty ustaw głowa państwa może poddać na wniosek rządu lub obu izb parlamentu pod referendum;

– w RF materia ustawowa może być w określonych sytuacjach regulowana przez egzekutywę poprzez dekrety i ordonanse;

– ważna różnica wynika z typu podziału władzy; we Francji idzie on w kierunku separacji, choć oczywiście elementy współpracy są widoczne; stąd w RF nie ma możliwości sprawowania funkcji deputowanego i członka władzy wykonawczej, a w Polsce taka możliwość istnieje.

Uwaga. Aspekt 3. i 4. w lepszych pracach zapewne analizowane będą razem; relacje między organami i pozycja ustrojowa są (na ogół) wzajemnie warunkujące się.

Temat 3.

Aspekty tematu:

1) Przedstawienie specyfiki decyzji administracyjnej i podanie jej 2 przykładów, z wyjaśnieniem, że:

– poprzez wydanie decyzji organ administracji załatwia indywidualną sprawę administracyjną, rozstrzygając ją co do jej istoty w całości lub części;

- decyzja administracyjna to decyzja organu, która kształtuje prawa i obowiązki jednostki, a między jednostką a organem nie zachodzi stosunek podległości służbowej lub organizacyjnej;
- postępowanie administracyjne wszczyna się na żądanie strony (na ogół gdy chodzi o prawa strony) lub z urzędu (na ogół gdy chodzi o obowiązki strony);
- decyzje administracyjne wydawane przez organy samorządu terytorialnego to np. na szczeblu powiatu decyzje o rejestracji pojazdów mechanicznych czy o pozwoleniu na budowę;

2) Przedstawienie elementów decyzji administracyjnej, z wyjaśnieniem, że:

- decyzja administracyjna powinna zawierać: oznaczenie organu administracji publicznej (pełną nazwę i adres), datę wydania, oznaczenie strony lub stron, powołanie podstawy prawnej, rozstrzygnięcie, uzasadnienia faktyczne i prawne, pouczenie, czy i w jakim trybie przysługuje od niej odwołanie lub wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy, podpis z podaniem imienia i nazwiska oraz stanowiska służbowego osoby upoważnionej (lub podpis elektroniczny);
- rozstrzygnięcie musi być jasne, klarowne i jednoznaczne, wprost wyrażone;
- uzasadnienie musi być pełne, od uzasadnienia organ może odstąpić, gdy jego decyzja w całości spełnia żądanie strony;

3) Przedstawienie procedury odwoławczej w postępowaniu administracyjnym, z wyjaśnieniem, że:

- postępowanie administracyjne jest na ogół dwuinstancyjne – przewiduje możliwość wniesienia odwołania do organu wyższej instancji, w przypadku decyzji wydawanych przez organy samorządu terytorialnego funkcję organu odwoławczego pełnią najczęściej samorządowe kolegia odwoławcze;
- odwołanie ma na celu ponowne rozpatrzenie i merytoryczne rozstrzygnięcie sprawy przez organ odwoławczy – stąd przed upływem terminu do wniesienia odwołania decyzja nie ulega wykonaniu;
- odwołanie wnosi się do właściwego organu odwoławczego za pośrednictwem organu, który wydał decyzję w terminie 14 dni od doręczenia decyzji pisemnej lub ogłoszenia decyzji ustnej;
- odwołanie nie wymaga szczegółowego uzasadnienia – wystarczy, że wynika z niego, że strona nie jest zadowolona z wydanej decyzji;

4) Przedstawienie procedury odwoławczej w postępowaniu sądowno-administracyjnym, ze wskazaniem, że

- istnieje możliwość wniesienia skargi do wojewódzkiego sądu administracyjnego za pośrednictwem organu, który wydał ostateczną decyzję w postępowaniu administracyjnym;
- postępowanie sądowno-administracyjne jest dwuinstancyjne – od wyroku WSA przysługuje skarga kasacyjna do NSA składana za pośrednictwem właściwego WSA, decyzja NSA jest ostateczna w krajowym porządku prawnym;
- *w postępowaniu sądowno-administracyjnym mamy możliwość mediacji.*